

Mattis Teutsch János (1884-1960)

Kettesben, 1917-1918 körül

Olaj, karton 36 x 29 cm

Jelezve balra lent: MT

Kikiáltási ár: 5 000 000 Ft

Szín- és vonaltanulmányok

Mattis Teutsch János, a Brassóban született és ott elhunyt művész számára az erdélyi város minden tekintetben meghatározó volt. Festővé válását is a brassói vidéknek köszönhetette. A budapesti, a müncheni iskolai tanulmányok befejezése után, a párizsi tanulmányútról ide tért vissza és itt fedezte fel a színek világát. Korábban szobrásznak készülve, a színek nem határozhatták meg művészetét. Hazatérését követően egy időre szakított a szobrászattal és az akvarellhez nyúlva elindult a festői pályán. Kirándulásairól egyre több festménnyel tért haza, amelyek a brassói tájakat, házsorokat, hegyoldalakat, mezőket, aratás utáni búzatáblákat, facsoportokat és magányos fákat ábrázoltak. Ezek a finom, elsősorban a zöldekre, a kékekre, a sárgákra és a pirosakra koncentrált akvarellek, a művész tanítványai szerint szín- és vonaltanulmányok.

A Ma körében

Mattis Teutsch a MA-nak köszönhetette ismertté válását. Kassák Lajos két kiállítást is rendezett műveiből, 1917-ben és 1918-ban. A Ma kiadásában jelent meg linóleumalbuma és szinte nem volt olyan száma a folyóiratnak, amelyben ne jelent volna meg tőle egy-egy akvarell, metszet vagy olajfestmény reprodukciója. Akvarellekkal indult a festői pálya, de a művész szín- és vonaltanulmányait olajjal és pasztellel is gyarapította. A műveknek leginkább a technika alapján adták címüket. Ritkán, de előfordult az is, hogy a korabeli kiadványokban konkrét címet írtak a mű mellé, mint például *Dráma* vagy *Vágy*, *Kora tavasz*. A *Kettesben* cím ezek nyomán adható annak a festménynek, amely Mattis Teutsch azon műveinek egyik érdekes darabja, amelyen a tájat emberi alakokkal gazdagítja.

Az alakos kompozíciók

Mattis Teutsch János művészetében az emberi alak megjelenése egész művészi oeuvre-jére jellemző, de az alakok különböző művészeti periódusaiban másképp jelennek meg, sőt az *Érzetek* és a *Lelki virágok* 1919-1924 között festett sorozataiban egészen absztraháltak vagy csak nagyon jelképes formában fedezhetők fel. Vannak viszont olyan periódusai amikor az alakokra helyezi a hangsúlyt. Ilyenek az egészen korai és az 1924 utáni művek. Arra a néhány évre, az 1916-1918 közötti évekre, amely időben a *Kettesben* című festmény keletkezhetett, Mattis Teutsch alakjaira a látomásszerű megjelenítés a jellemző. Férfiak és nők tűnnek fel festményein, rózsaszín, lila, sárga, kék, zöld színekben, ülő, álló vagy fekvő pózokban és az alakok együttese hol a meghitt békés nyugalmat, hol a feszültségekkel teli történeteket idézik. E festmények születése minden bizonnyal összefügg a művész feleségének halálával.

Párhuzamok

A táj színességének harmóniájával szemben feszültségkeltő a *Kettesben* című festményen a meghajló, szinte derékba tört két fa. Szokatlanok ezek a piros napkorongra emlékeztető színfoltot részben eltakaró, háromszög alakú lombozattal ékeskedő fák Mattis Teutsch oeuvre-jében. De nem egyedül ezen a művön találkozhatunk ezekkel a fákkal. A Kassák Múzeum 1983-ban rendezett Mattis Teutsch kiállításán volt látható Bortnyik Sándor hagyatékából az az akvarell, amely előzménye ennek a festménynek. Az akvarellen (29 x 23 cm, j.b.l.:MT, Kassák 7.) látványosan két fa szerepel, de valójában hat. Törzsük jól elkülönül, míg lombjaik háromszög alakban eggyé olvadnak. A táji elő- és háttér is hasonló. Az akvarell annyiban tér el az olajképtől, hogy abból hiányoznak a pirosak és a kompozíció a stabilitást szolgálja, fái mozdulatlanul, egyenesen nyúlnak a magasba és az alakok még nem kerültek a képre. A *Kettesben* című kompozíció azonban nem csak a táji motívumok alapján állítható párhuzamba más festményekkel. Alakábrázolását és színvilágát tekintve azok sorába illeszthető, amelyek az absztrakt *Érzetek* közvetlen előzményei. A művészről írott monográfiákban több rokon festményt is fölfedezhetünk.

M.V.

